QO‘QON DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI ILMIY XABARLARI
(2026-yil 2-son)

PEDAGOGIKA

PEDAGOGY

MUSTAQIL TA’LIM TOPSHIRIQLARINI INTEGRATIV MODELLASHTIRISH VOSITASIDA TALABALARNING METODIK KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISH

https://doi.org/10.70728/c.series.v08.i02.016

Alijonova Dilorom Azamjonovna
Farg‘ona davlat universiteti o‘qituvchisi
alijanovadilorom679@gmail.com
ORCID ID: 0009-0006-3561-1006

Annotatsiya. Mazkur maqolada mustaqil ta’lim topshiriqlarini integrativ modellashtirish vositalari yordamida talabalarning metodik kompetensiyasini rivojlantirish jarayoni tahlil etilgan. Talabalar uchun mustaqil ta’lim topshiriqlarining samarali tashkil etilishi, integrativ modellashtirish usullarining pedagogik faoliyatdagi ahamiyati va metodik kompetensiyaning rivojlanishiga ta’siri ko‘rib chiqiladi. Yozma va amaliy topshiriqlar, o‘quv jarayonida talabalarning mustaqil fikrlash, muammolarni hal qilish qobiliyatlarini oshirishga qaratilgan yondashuvlar asosida, metodik kompetensiya o‘zgartirishning samarali usullari haqida xulosalar keltirilgan.

Kalit so‘zlar: mustaqil ta’lim, integrativ modellashtirish, metodik kompetensiya, pedagogik faoliyat, ta’lim topshiriqlari, samarali o‘quv jarayonlari, talabalar faoliyati, metodologik yondashuv.

Аннотация. В статье анализируется процесс развития методической компетентности учащихся с использованием инструментов интегративного моделирования самостоятельных учебных заданий. Рассматриваются эффективная организация самостоятельных учебных заданий для учащихся, важность методов интегративного моделирования в педагогической деятельности и их влияние на развитие методической компетентности. Сделаны выводы об эффективных методах изменения методической компетентности на основе письменных и практических заданий, подходах, направленных на повышение самостоятельного мышления и навыков решения проблем учащихся в учебном процессе.

Ключевые слова: самостоятельное обучение, интегративное моделирование, методическая компетентность, педагогическая деятельность, учебные задания, эффективные учебные процессы, деятельность учащихся, методический подход.

Annotation. This article analyzes the process of developing students' methodological competence using integrative modeling tools for independent educational tasks. The effective organization of independent educational tasks for students, the importance of integrative modeling methods in pedagogical activity and their impact on the development of methodological competence are considered. Conclusions are made about effective methods of changing methodological competence based on written and practical tasks, approaches aimed at increasing students' independent thinking and problem-solving abilities in the educational process.

Keywords: independent education, integrative modeling, methodological competence, pedagogical activity, educational tasks, effective educational processes, student activity, methodological approach

Kirish.Mustaqil ta’lim talabalarning o‘quv faoliyatidagi muhim jihatlardan biridir. Ularni faollikka, mustaqil fikrlashga va o‘z-o‘zini tashkil etishga o‘rgatish, pedagogik kompetensiyani rivojlantirish jarayonida katta ahamiyat kasb etadi. Shuning uchun, mustaqil ta’limni tashkil etishda innovatsion usullarni, xususan, integrativ modellashtirish vositalarini qo‘llash talabalar uchun samarali natijalar beradi. Integrativ modellashtirish usullari ta’lim jarayonini yanada interaktiv va talabalar ehtiyojlariga moslashtirilgan holda tashkil qilish imkonini beradi. Ushbu jarayonlar orqali talabalarning metodik kompetensiyasi shakllanib, pedagogik vazifalarni samarali bajara olish qobiliyati rivojlanadi. Maqolada, mustaqil ta’lim topshiriqlarini integrativ modellashtirish yordamida talabalarning metodik kompetensiyasini qanday rivojlantirish mumkinligi va bu yondashuvlarning ta’lim jarayoniga qo‘shadigan qiymati batafsil ko‘rib chiqiladi.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya

Mustaqil ta’lim, talabalarning o‘zini o‘zi boshqarish qobiliyatlarini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Mustaqil ta’limning samarali tashkil etilishi pedagogik jarayonning muhim qismidir. Shuningdek, metodik kompetensiya talabaning o‘qitish jarayonida faol ishtirok etish, ilmiy va amaliy bilimlarni birlashtirib ishlatish qobiliyatidir. Mustaqil ta’limni integrativ modellashtirish orqali talabalarning metodik kompetensiyasini rivojlantirish metodologiyasi ko‘plab tadqiqotlarda yoritilgan.

Adabiyotlar tahlilida metodik kompetensiyaning o‘rni, mustaqil ta’lim topshiriqlarini samarali tashkil etish va integrativ modellashtirishning o‘zaro bog'liqligi ko‘rib chiqiladi. Jurnal va maqolalarda mustaqil ta’limning ahamiyati va uning turli metodologik yondoshuvlar asosida

rivojlanishi tahlil qilingan. Misol uchun, metodik kompetensiya va mustaqil ta’lim jarayonining o‘zaro aloqasi, talabaning o‘z faoliyatini tashkil etishdagi muvaffaqiyati yoritilgan.

Metodologiya

Tadqiqotda, mustaqil ta’lim topshiriqlarini integrativ modellashtirish orqali talabalarning metodik kompetensiyasini rivojlantirish jarayoni kengroq tahlil qilinadi. Bu jarayonni chuqurroq tushunish va o‘rganish uchun turli metodologik yondoshuvlar, shu jumladan, integrativ modellashtirish, kuzatish va eksperimental tahlil kabi usullar qo‘llaniladi. Quyida har bir metodning batafsil tahlili keltirilgan:

Badiiy modellashtirish metodologiyasi o‘qitish va ta’lim jarayonidagi kompleks masalalarni tasvirlash va tushunishda muhim ahamiyatga ega. Mustaqil ta’lim topshiriqlarini integrativ modellashtirish orqali talabalarning metodik kompetensiyasini rivojlantirishning samaradorligini aniqlash uchun badiiy modellashtirish vositalaridan foydalaniladi. Bu metod yordamida, talabalarning metodik kompetensiyasi yuksalishi uchun zarur bo‘lgan turli pedagogik yondoshuvlar va o‘qitishning innovatsion usullari tasvirlanadi.

Badiiy modellashtirishning asosiy maqsadi – mustaqil ta’lim topshiriqlarini talabalarning individual ehtiyojlari va pedagogik vazifalariga mos ravishda tayyorlash va ular orqali metodik kompetensiyani rivojlantirishni ko‘rsatishdir. Bu jarayonda talabalarning mustaqil ishlash ko‘nikmalari, kreativ yondoshuvlarni qo‘llash qobiliyatlari va muammolarni hal qilishdagi samaradorligi o‘rganiladi. Shuningdek, metodik yondoshuvlar o‘rtasidagi integratsiya va ularning bir-birini to‘ldirishi badiiy modellashtirishda alohida o‘rin tutadi.

Natija va muhokamalar

Kuzatish va so‘rovlar o‘qituvchilarning metodik kompetensiyasini rivojlantirish jarayonidagi talabalarning mustaqil ta’limga oid fikr-mulohazalarini aniqlash va tahlil qilish uchun ishlatiladi. Talabalar bilan o‘tkazilgan so‘rovlar, intervyular yoki guruh muhokamalari orqali ular o‘zlarining metodik kompetensiyalarini qanday rivojlantirayotganliklarini va o‘qitish jarayonida qanday qiyinchiliklarga duch kelayotganlarini aniqlash mumkin. Bu metod talabalarning o‘z faoliyatini baholash, o‘qituvchilarni metodik qo‘llab-quvvatlashni talab qiladigan sohalarni ko‘rsatadi.

Kuzatishlar yordamida, talabalar o‘z bilim va ko‘nikmalarini qanday qo‘llashlari, o‘qitishdagi muvaffaqiyatlari yoki muvaffaqiyatsizliklarining sabablarini tushunishga yordam beradi. So‘rovlar o‘qituvchilarga talabalarning metodik kompetensiyasini oshirishga qaratilgan zaruriy o‘zgartirishlarni qilishda foydali ma’lumotlar beradi.

Eksperimental tahlil mustaqil ta’lim topshiriqlarining talabalarning metodik kompetensiyasiga ta’sirini o‘rganishda muhim usuldir. Eksperimental tahlil jarayonida, talabalar bilan maxsus mashg’ulotlar o‘tkazilib, ularga metodik kompetensiyani rivojlantirishga qaratilgan topshiriqlar beriladi. Bu mashg’ulotlar davomida talabalarning o‘z mustaqil ishlarini

qanday tashkil etishlari, ilmiy va metodik bilimlarni qanday qo‘llashlari, va o‘zlarining o‘qitish usullarini qanchalik samarali qo‘llay olishlari sinovdan o‘tkaziladi.

Eksperimental tahlilning asosiy maqsadi – mustaqil ta’lim jarayonidagi turli yondoshuvlar va metodlarning talabalarning metodik kompetensiyasiga qanday ta’sir ko‘rsatishini aniqlashdir. Bunda, talabalar tomonidan amalga oshirilgan topshiriqlar natijalari tahlil qilinadi va metodik kompetensiyaning rivojlanish darajasi o‘rganiladi. Bu usul yordamida, talabalarning o‘qitish jarayonida duch keladigan muammolarni aniqlash va ularga samarali yechimlar taklif qilish imkoniyati yaratiladi.

Tadqiqotda mustaqil ta’limning samarali tashkil etilishiga yo‘naltirilgan integratsiyalangan yondoshuvlar, talabalarning metodik kompetensiyasini rivojlantirishda ijobiy natijalar beradi. Integrativ modellashtirish, kuzatish, so‘rovlar va eksperimental tahlilni birgalikda qo‘llash, ta’lim jarayonida talabalarning metodik kompetensiyasini rivojlantirishni yanada samarali qiladi. Ushbu usullarning kombinatsiyasi orqali o‘qituvchilar talabalarga o‘zlarini mustaqil ravishda o‘qitish jarayonini tashkil etish imkonini beradi, shuningdek, metodik kompetensiya rivojlanishi uchun zarur bo‘lgan pedagogik ko‘nikmalarni hamda ilmiy va amaliy bilimlarni shakllantiradi.

Tadqiqot natijalariga ko‘ra, mustaqil ta’lim topshiriqlarini integrativ modellashtirish vositasida talabalarning metodik kompetensiyasi sezilarli darajada rivojlangan. Mustaqil ta’limda yangi pedagogik yondoshuvlar, xususan, integrativ modellashtirishning ta’siri talabalarning metodik qobiliyatlarini kuchaytirgan. Eksperimentlar davomida talabalarning mustaqil ishlash ko‘nikmalari va metodik bilimlari kuchayganini ko‘rsatdi.

Shuningdek, integrativ modellashtirish orqali talabalar ko‘proq interaktiv, kreativ va ijtimoiy jihatdan samarali ta’lim usullarini qo‘llashni o‘rganishgan.

Xulosa. Shunday qilib, mustaqil ta’lim topshiriqlarini integrativ modellashtirish vositasida talabalarning metodik kompetensiyasini rivojlantirish mumkin bo‘lgan eng samarali yondoshuvdir. Integrativ modellashtirish talabalarning metodik faoliyatini rivojlantirishda yangi imkoniyatlar yaratadi va pedagogik kompetensiyani oshirishga yordam beradi. Ushbu tadqiqot natijalari mustaqil ta’lim jarayonining samarali tashkil etilishida yangi metodik yondoshuvlarning zarurligini ko‘rsatadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. O‘qituvchilarni metodik kompetensiyasini rivojlantirish: Yondoshuvlar va usullar. Tashkent: Pedagogika nashriyoti, 2021.

2. Mustaqil ta’lim va uning metodik asoslari. Tashkent: Oliy ta'lim nashriyoti, 2020.

3. Integrativ modellashtirish metodologiyasi: Talabalarning metodik kompetensiyasini rivojlantirish yo‘llari. O‘zbekiston ilmiy jurnali, 2022.

4. Rivojlanish jarayonida metodik kompetensiyaning o‘rni. “Pedagogika ilmiy-texnologiyalari” jurnali, 2021.

5. Mustaqil ta’limning samaradorligini oshirish metodikasi. “Pedagogik ta’lim metodlari” nashri, 2020.